

Надія Браїлян

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7892-2481>

наукова співробітниця Науково-дослідного інституту пресознавства,
Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника
(Львів, Україна)
nabra@ukr.net

УДК 811.161.2'373.23-028.52-055"18/20"

**ПСЕВДОАНДРОНІМИ ТА ПСЕВДОГІНІМИ
УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ ХІХ–ХХІ ст.:
СПОСОБИ ТВОРЕННЯ, КІЛЬКІСНИЙ ТА
ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

DOI 10.37222/2786-7552-2026-8-5

Мета статті – дослідити псевдоандроніми і псевдогініми українських авторів ХІХ–ХХІ ст., проаналізувати характерні способи їх утворення та особливості використання. Визначити поширеність таких підписів серед українських авторів та частоту їх вживання, а також провести порівняльний аналіз цих даних для псевдоандронімів і псевдогінімів. **Завдання дослідження** полягає у віднайденні серед масиву українських псевдонімів, зібраних у книзі «Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів ХІХ–ХХІ ст.», підписів, у яких автори постають як особи іншої статі, в аналізі способів їх утворення, систематизації відповідно до них, встановленні особливостей використання, обчисленні частотності таких підписів і їх поширеності та порівнянні цих даних. **Методи дослідження**: системний, аналітичний, описовий, кількісний, порівняльний, що дали змогу здійснити вибірку псевдоандронімів та псевдогінімів, систематизувати їх, дослідити способи творення, встановити поширеність та частоту вживання і порівняти ці дані. **Новизна статті** у тому, що псевдоандроніми

Для цитування: Браїлян, Н. (2026). Псевдоандроніми та псевдогініми українських авторів ХІХ–ХХІ ст.: способи творення, кількісний та порівняльний аналіз. *Пресознавство*, 8, 82–96. Львів. <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2026-8-5>

та псевдогініми українських авторів уперше досліджуються як окремі групи, що відзначаються низкою особливостей, зокрема щодо способів творення та використання. Також уперше обчислено частоту вживання та поширеність псевдоандронімів і псевдогінімів та здійснено порівняльний аналіз цих даних.

Висновки. Встановлено, що серед псевдонімів українських авторів, зібраних у книзі «Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів XIX–XXI ст.», наявна чимала кількість псевдоандронімів і псевдогінімів. Досліджено способи їх творення і відповідно до них здійснено систематизацію у трьох групах: одно-, дво- та трислівні – окремо псевдоандроніми і псевдогініми. Виявлено, що певні особливості творення притаманні обом цим групам псевдонімів, приблизно однаково в них виражені, тобто за формами і способами творення псевдоандроніми і псевдогініми майже не відрізняються. Встановлено кількісні параметри: 99 псевдоандронімами користувалися 59 авторок-жінок, а 90 псевдогінімами – 54 автори-чоловіки відповідно. Обчислено відносні величини і здійснено порівняльний аналіз цих даних, на основі чого виявлено, що частота вживання псевдоандроніма (6,13%) перевищує частоту вживання псевдогініма (0,4%) приблизно у 15 разів, а кількість авторок, які мали псевдоандроніми (9,6%) перевищує кількість авторів, що уживали псевдогініми (0,96%) приблизно у 10.

Ключові слова: українські автори, псевдоніми, псевдоандроніми, псевдогініми, способи творення, поширеність, частота вживання.

Постановка проблеми: Всебічне вивчення псевдонімів українських авторів є важливою частиною історичних, пресознавчих, біографічних, пресографічних та інших досліджень. Серед груп псевдонімів, які мають особливо багатий інформаційний потенціал і водночас залишаються маловивченими, виділяються, зокрема, псевдоандроніми і псевдогініми – підписи, у яких автори постають як особи іншої статі. Ці групи псевдонімів, очевидно, мають певні особливості, зокрема щодо способів їх творення та функціонування, які потребують дослідження. Важливими питаннями є і поширеність таких підписів серед українських авторів

та частота їх вживання, а також порівняльний аналіз цих даних для псевдоандронімів і псевдогінімів.

Мета дослідження. Проаналізувати псевдоніми українських письменників, публіцистів, редакторів, громадських діячів, зібрані у книзі «Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів ХІХ–ХХІ ст.», на предмет наявності серед них самоназв, у яких автори постають як особи іншої статі. Систематизувати отримані відомості, дослідити способи утворення цих псевдонімів; виявити притаманні їм особливості; здійснити кількісний аналіз, визначити частоту вживання, порівняти усі отримані дані для псевдоандронімів та псевдогінімів.

Об'єкт дослідження: псевдоніми українських письменників, журналістів, редакторів, громадських діячів ХІХ–ХХІ ст., зібрані у книзі «Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів ХІХ–ХХІ ст.», в яких автори постають як особи іншої статі – псевдоандроніми і псевдогініми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: Окремого дослідження українських псевдоандронімів і псевдогінімів проведено до цього часу не було. Деякі питання творення, функціонування та поширеності таких псевдонімів досліджувалися у працях Н. Павликівської (Павликівська, 2010), М. Панфьорової (Панфьорова, 2019), В. Просалової (Просалова, 2024), В. Соприкіної та О. Маленко (Соприкіна & Маленко, 2021).

В. Просалова досліджувала використання псевдонімів у таборах Ді-Пі і зауважувала серед них чималу кількість псевдоандронімів та псевдогінімів (Просалова, 2024, с. 220). Таку особливість авторка обґрунтовувала посиленням «конспіративної функції» у псевдоандронімах і псевдогінімах, називаючи їх «дієвим засобом утаємничення», і наголошувала на важливості цього для українських авторів, які перебували у таборах Ді-Пі (Просалова, 2024, с. 223). Дослідниця підкреслювала, що серед чинників, які впливали на вибір автором того чи іншого псевдоніма, у тогочасних обставинах на перший план виходила необхідність не бути розпізнаним і таким чином «уникнути депортації» (Просалова, 2024, с. 222) та забезпечити своїх рідних від переслідувань радянською владою, а зміни «гендерних ролей»

у псевдонімі «допомагали приховати стать особи» (Прасолова, 2024, с. 223) і таким чином сприяли кращому замаскуванню.

М. Панфьорова порахувала частотність псевдоандронімів на основі видань О. Дея (Дей, 1969) та В. Еппеля (Еппель, 1999), встановила їх невелику частку (10,6%), і, таким чином, спростувала тезу про значну поширеність таких псевдонімів (Панфьорова, 2019, с. 31). Дослідниця також доводила, що існує «формальна й функційна різниця» між псевдоандронімами та гендерно нейтральними підписами і наголошувала на необхідності розрізняти їх.

Способи творення та функціонування псевдонімів у сучасному українському культурно-мистецькому середовищі досліджували В. Соприкіна і О. Маленко. Зокрема, авторки відзначали домінування у псевдоандронімах «у культурно-мистецькій сфері» додаткових функцій, як-от: «вираження авторського кредо, створення цікавого образу», акцентування «на рисах характеру особи, данина певним спогадам/подіям» тощо (Соприкіна & Маленко, 2021, с. 91), і зафіксували відсутність серед «мистецьких імен» псевдогнімів (Соприкіна & Маленко, 2021, с. 92). У цій праці проаналізовано також способи творення псевдонімів, серед яких і псевдоандроніми та псевдогніми, зокрема й колективні (Соприкіна & Маленко, 2021, с. 124–125). Наприкінці авторки дійшли висновку, що «У сучасному українському псевдоніміконі псевдоандроніми (іменування жінки чоловічою власною назвою) кількісно превалюють над псевдогнімами (іменування чоловіка жіночою власною назвою)» (Соприкіна & Маленко, 2021, с. 145).

Н. Павликівська, досліджуючи українську псевдонімію ХХ ст., виділяла псевдоандроніми і псевдогніми як окрему підгрупу (Павликівська, 2010, с. 54), а також відзначала їх наявність як у літературно-мистецькому середовищі (Павликівська, 2010, с. 119), так і серед військових (Павликівська, 2010, с. 154) та кримінальних (Павликівська, 2010, с. 309, 310) кіл.

Іронічний, двозначний характер псевдоандронімів та псевдогнімів українських авторів ХІХ–ХХІ ст. відзначено у нашій публікації (Брайлян, 2025, с. 136), а також наголошено на поліфункційності таких псевдонімів (Брайлян, 2025, с. 138).

Методи дослідження: системний, аналітичний, описовий, кількісний, порівняльний, які сприяли досягненню мети цієї статті, зокрема віднайденню у праці «Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів XIX–XXI ст.» псевдоандронімів та псевдогінімів, їх систематизації, дослідженню особливостей їх творення, встановленню кількісних параметрів та їх аналізу.

Виклад основного матеріалу. Серед псевдонімів, зібраних у книзі «Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів XIX–XXI ст.» (Брайлян, 2023) (далі – «Словник...»), наявна досить велика група підписів, у яких автори постають як особи іншої статі: псевдоандронімів – коли авторка-жінка використовує як підпис чоловічі *ім'я та прізвище* та псевдогінімів – коли *автор-чоловік* підписується *жіночим ім'ям і прізвищем*. Причини обрання авторами саме таких псевдонімів були дуже різними, іноді пов'язаними з міркуваннями безпеки – власної чи своїх близьких, неможливістю опублікувати свої праці та художні твори під власним прізвищем), а також з бажанням розмежувати різні грані своєї творчості, реалізацією певного авторського задуму чи своєрідної гри із читачами, яка включала потребу постати перед ними в образі особи іншої статі.

Виявлені на сторінках «Словника...» псевдоандроніми та псевдогініми за своєю структурою поділялися на одно-, дво- і трислівні, відповідно до цього розподіляємо їх по групах, своєю чергою, виділяючи у них підгрупи відповідно до основи творення псевдонімів.

I. Псевдоандроніми

1. Однослівні

1.1) у вигляді чоловічих імен (повної чи зменшувальної форми): Андрієвська Ольга – Івась; Германович Людмила: Герман¹; Дражевська Віра – Рудольф; Косач Лариса – Лука; Крамар Харитина – Олексійко; Литвин-Терен Ольга – Антін, Ігорцьо; Лятуринська Оксана-Зінаїда – Єроним, Єронім; Ребет Дарія – Роберт;

1.2) у вигляді імені міфологічного героя: Кемпе Віра – Ікар

1.3) у вигляді іменників чоловічого роду

¹ Тут можлива певна двозначність у трактуванні цього підпису: як чоловіче ім'я, тобто псевдоандронім, чи як скорочення прізвища авторки. Вважаємо, що відсутність крапки наприкінці дає підстави вважати його псевдоандронімом.

- 1.3.1) іменника, утвореного від національності: Гардіовська – Українець;
- 1.3.2) іменника, утвореного від топоніму: Блажкевич Іванна – Денисовець²;
- 1.3.3) інших іменників: Аничкова Ганна – Strannik; Заболотна Валентина – Стрілець; Крамар Харитина – Котик; Лятуринська Оксана – Лишинець; Малицька Костянтина – Комар; Парфанович Софія – Очевидець;
- 1.4) у вигляді прикметників чоловічого роду: Ржепецька Олена – Ничий, Нічий;
2. Двослівні
- 2.1) у вигляді чоловічих прізвища та імені (чи ініціала): Андрієвська Ольга – Іван Івась; Аничкова Ганна – Странник Іван; Введенська Наталія – Недоля Юрко, Недоля Ю.; Вілінська Марія – Вовчок Марко, Вовчок М.; Вітенко Олена – Вовкамнебрат Гнат; Воронина Олена – Гава Гаврило, Гава Гаврило; Гурко Стефанія – Гвинт Геннадій, Гвинт Геннадій; Домбровська Галина – Жмурко Гемень, Ідден Маврикій, Іден Маврикій; Дубровська Ніна – Юрич Гордій; Дучимінська Ольга-Олександра – Барвінок Олег; Жебровська Гелена – Земляк Семен, Земляк С.; Залізняк-Охримович Олена – Залізняк Олег; Каллаш Марія – Курдюмов М.; Кіяновська Маріанна – Штогрин Маркіян; Колесса Ксенія – Кордин Сильвестр; Косач Ольга Петрівна – Віщий Олег; Малицька Костянтина – Горський Степан, Горський Стефан; Мариняк Марія – Вітер Данко, Вітер Данько; Могиланська Лідія – Алымов С., Белявский Н., Калентьев В., Карелин Евг., Шаргородський Ф., Яснов М. Д.; Мороз Олена – Подорожній Микола, Хомчук Петро; Мудрик-Мриц Ніна – Павлокімець Г., Павлокімець Григор; Никорович Сидонія – Гнідий Сидоній; Пастушенко Юлія – Батіжок Іван; Петик Ольга – Ольгович Володимир; Попова Катерина – Пищик Клим; Романович-Ткаченко Наталія – Яхненко Панас; Старицька-Черняхівська Людмила – Чубинський М.; Стах Вікторія – Віктір Остап, Віктор Остап, Віхтір Остап; Степула Надія – Дума Яків, Стебельний Пилип; Судовщикова-Косач Олександра – Григоренко Г., Григоренко Гр.,

² Від с. Денисів на Тернопільщині, звідки письменниця та журналістка була родом.

Григоренко Грицько; Таран Людмила – Горобець Тиберій, Гребецький Ігор; Топало Леонтина – Левченко Валентин, Шило Валентин; Ходимчук Діамара – Крига Олекса, Кропива Карпо; Штеліга Марія – Гайдамака Марко; Шурин Валентина – Ліді Северин; Якименко Неля – Яковенко Володимир; Яновська Любов – Реп'ях Омелько, Реп'ях Омелько, Ріп'ях Омелько;

2.2) у вигляді чоловічого імені та ініціала: Сно Ольга – Т-ський Олег; Струтинська Марія – Марко В.; Судовщикова-Косач Олександра – Олександр С.;

2.3) у вигляді чоловічого імені чи ініціала та родинного статусу: Діденко Павла – П. Дід³; Кудрицька Антоніна – Дід Супрун; Храплива Леся – Вуйко Квак;

2.4) у вигляді представника національності чоловічого роду з ініціалом; Косач Лариса – Н. Українець;

2.5) у вигляді міфологічної істоти чоловічого роду з ініціалом: Фоя Людмила – Перелесник М.;

3. Трислівні підписи, всі у вигляді прізвища, ініціала та вченого звання: Старицька-Черняхівська Людмила – Гордон Г., д-р; Чубинський М., проф.

Наявні також колективні псевдоандроніми, які мають вигляд чоловічих прізвища та імені, а в одному випадку – ще й по батькові: Баландович Марія – Тирса Юлій (разом із Качуровським Ігорем); Боцман Яна – Ачасоев Дмитро, Зорич Олександр, Зорич Олександр Володимирович (усі – разом із Гордевським Дмитром); Мартинчик Світлана – Фрай Макс (разом із Стьопіним Ігорем).

Усього на сторінках «Словника...» вдалося віднайти 99 псевдоандронімів, якими послуговувалися 59 авторок. Серед цих підписів найпоширенішими були двослівні (71), насамперед ті, що мали вигляд чоловічих прізвища та імені (чи ініціала) (64). Наявні також однослівні псевдоандроніми (21), зокрема утворені від чоловічих імен (10), національності (1), топоніма (1), міфологічного героя (1) та інших іменників (6) і прикметників (2) чоловічого роду. Зафіксовані трислівні псевдоандроніми (2) у вигляді чоловічих прізвища, ініціала та вченого звання. Також у

³ Тут можлива двозначність у трактуванні псевдоніма: чи це означення родича, тобто псевдоандронім, чи скорочення прізвища авторки. На нашу думку, відсутність крапки наприкінці дає підстави вважати його псевдоандронімом.

книзі містяться колективні псевдоандроніми (5), що мають вигляд чоловічих прізвища та імені, в одному випадку ще й по батькові. Зауважимо, що всі колективні псевдоандроніми утворені двома авторами різної статі.

Загалом у «Словнику...» налічується 625 авторок-жінок, з них псевдоандронімами послуговувалися 59 осіб, тобто 9,44% від усього числа авторок. Загальна кількість псевдонімів, які використовували авторки-жінки, становить 1630 підписів, псевдоандронімів серед них, як підраховано нами – 99, тобто 6,13% від усього числа підписів українських авторок.

II. Псевдогініми

1. Однослівні

- 1.1) у вигляді жіночих імен (повної чи зменшувальної форми):
Бецький Іван – Надежда; Гумецький Модест – Марія; Кандиба Олександр – Дина, Діна; Качанюк Михайло – Тоня; Кониський Олександр – Маруся; Мартинець Володимир – Маруся;
- 1.2) у вигляді міфологічного імені: Мордовець Данило – Афродита;
- 1.3) у вигляді жіночого прізвища: Славінський Максим – Лавінська, Соловінська;
- 1.4) у вигляді іменника жіночого роду: Бандера Степан – Баба⁴;

2. Двослівні

- 2.1) у вигляді жіночих прізвища та імені (чи ініціала): Бачинський Євген – Андрійко Валентина; Бецький Іван – Василькович Н-жда, Васильковичева Надежда; Бургардт Освальд – Черленівна Роксолана, Черленівна Роксоляна; Варавва Олександр – Вишгородська Зоя; Васильчук Микола – Сотник Климентина; Голобородько Микола – Войцехівська Марія, Войцеховська Марія; Гончар Назар – Надмидума Надійка, Розчар Ганна, Терносливка Ангеліна; Гумецький Володимир – Лакуста Одарка, Цурковська Оксана; Дем'ян Григорій – Бабій Ганна, Барладин Галина, Брусова Ніна, Гнот Анастасія, Говдиш Ярослава,

⁴ Тут слово «баба» має значення «жінка», оскільки псевдонім утворений на основі тексту пластової пісні, а саме: «Курінь є створений для нас, не треба нам бабів!» (Сова, 2022).

- Гуменюк Катерина, Костик Марія, Павлюк Ольга, Петрусяк Оріся, Рильюк Оріся, Сербин Дана, Сидорович Марія, Швед Стефа; Дзюбін Едуард – Воскресенська Ніна; Кандиба Олександр – Красолька Ганна; Карпенко Єлисей – Шашура Олександра, Шушура О., Шушура Олександра; Качуровський Ігор – д'Ервіль Франсуаза; Ковжун Павло – Пеньковська М., Пеньковська Марія; Ковтун Іван – Гадзуль Клара, Гадзуль Клара; Коровицький Іван – Печинська Л.; Куліш Володимир – Гусочка Серафима; Лисько Зиновій – Чабаненко Е., Чабаненко Євдокія; Лисяк-Рудницький Іван – Брусна Іванна, Брусна Іна; Мельник Петро – Башличка М., Башличка Маруся; Нікулін Веніамін – Саф'янова Анжеліка; Пирожик Олександр – Богуш Олена; Поліщук Валер'ян – Курнатовська Ярина; Полторацький Олексій – Газуль Клара; Савченко Яків – Граділь Ярина; Саліковський Олександр – Потоцкая О., Потоцька О.; Сікачка Іван – Леванда Іоанна; Сірка Йосиф –Білик Анна; Сопляков Костянтин – Жукова Варвара; Супранівський Володимир – Кузьмова М.; Філяс Платонід – Сторожівна Анна; Ярич Іван – Тлуста Марійка;
- 2.2) у вигляді жіночого імені та ініціалу чи частини прізвища: Канюк Сергій – Аннюта С., Анюта С.; Качанюк Михайло – Тоня М.; Кониський Олександр – Маруся К.; Тищинський Олександр – Леся –ій; Франко Іван – Paula Z.;
- 2.3) у вигляді жіночого імені і топоніма: Годунько Осип-Михайло – Галичанка Оріся; Керча Юрій-Іван – Верховинка Таня; Полянський Петро – Галичанка Фавстина; Самчук Улас – Волинянка Ольга;
- 2.4) у вигляді жіночого імені та родинного статусу: Маковой Осип – Бабуся Катерина; Павлешин Алекса – баба Зося;
- 2.5) у вигляді жіночого імені та організаційної чи суспільної приналежності: Баб'юк Андрій – Комсомолка Надія, Надя Комсомолка; Леонтович Павло – Єлизавета попадя;
- 2.6) у вигляді символічного образу: Лисяк Олег – Салатка Рути; Нементовський Єжи (Юрій) – Прімавера Доня;
3. Трислівні підписи, всі у вигляді образів:
- 3.1) символічного богословського: Гумецький Модест – Марія от Сіона;

3.2) утвореного на основі топоніма: Маковей Осип – Панна з Чортківщини;

3.3) з підкресленням інкогніто: Рудченко Панас – Невідомець жіночого роду.

Найвний також колективний псевдогінім: Чередниченко Дмитро – Верес Оксана (разом із Кирпою Галиною).

Усього на сторінках «Словника...» виявлено 90 псевдогінімів, якими послуговувалися 54 автори. Псевдогініми мали одно-, дво- чи трислівну структуру. Найбільшу частку серед них становлять двослівні форми (75), а саме: ті, що мають вигляд жіночих прізвища та імені (чи ініціала) (58); жіночого імені та ініціала (6), жіночого імені і топоніма (4), жіночого імені і вказання приналежності до організації (3), жіночого імені і вказання родинного статусу (2), символічного образу (2). Однослівні псевдогініми (11) найчастіше представлені у вигляді жіночого імені (7), а також жіночого прізвища (2), героїні міфології (1) та іменника жіночого роду (1). Трислівні псевдогініми всі утворені у вигляді образів (3). Найвний також колективний псевдогінім (1), який має двослівну форму (жіноче ім'я та прізвище) й утворений авторами різної статі.

Загальна кількість чоловіків серед авторів у «Словнику...» становить 5650 осіб, з них послуговувалися псевдогінімами 54, тобто 0,96%. Інакше кажучи, псевдогініми серед авторів-чоловіків уживали 96 осіб із тисячі. Усі автори-чоловіки загалом мали 22 600 псевдонімів, з яких псевдогінімів було 90, тобто 0,4%. Таким чином, частота вживання псевдогінімів серед усіх підписів становила 40 із тисячі.

Порівняємо всі отримані дані для псевдоандронімів та псевдогінімів. Загалом на сторінках «Словника...» вдалося віднайти 99 псевдоандронімів, якими послуговувалися 59 авторок, та 90 псевдогінімів, які використовували 54 автори. І кількість цих псевдонімів, і авторів, які ними послуговувалися, співмірні, вони відрізняються одні від одних лише на 10%. Однак якщо порівняти частоту вживання псевдоандронімів та псевдогінімів авторами та поширеність таких підписів серед усіх псевдонімів, то результати відрізняються дуже сильно, а саме: псевдогінімами послуговувалися 0,96% авторів-чоловіків, а псевдоандронімами – 9,44% авторок-жінок, що майже у 10 разів частіше. Поширеність

псевдогінімів серед усіх псевдонімів авторів-чоловіків становить 0,4%, а псевдоандронімів серед підписів жінок – 6,13%, тобто у 15 разів більше.

Відзначимо, однак, що псевдоандроніми не можна вважати найпоширенішим способом творення псевдоніма авторками-жінками, оскільки до нього вдаються 9,44% (тобто менше 10 жінок зі 100), а кількість таких підписів становить трохи більше 6,13% (тобто лише 6 зі 100). Цікаво, що у результаті аналізу псевдоандронімів, проведеного М. Панфьоровою на основі видань О. Дея (Дей, 1969) та В. Еппеля (Еппель, 1999), дослідниця отримала дещо більше число частоти їх уживання – 10,8% (Панфьорова, 2019, с. 31). Однак і це число дало підстави авторці заперечувати поширювані деякими дослідниками тези про переважаючу кількість псевдоандронімів серед підписів авторок-жінок і про те, що такий спосіб творення псевдоніма є для них найтипівішим (Панфьорова, 2019, с. 31). Отримані нами дані також повністю підтверджують хибність подібних тез.

Щодо способів творення псевдоандронімів і псевдогінімів, то вони майже не відрізняються. І ті, й інші мають одно-, дво- чи трислівну форму, найчастіше з яких трапляється двослівна, а у ній – найбільше підписів, що мають вигляд прізвища та імені (чи ініціала). І серед псевдоандронімів, і серед псевдогінімів наявні утворення на основі топонімів, символічних образів, міфологічних героїв, родинних зв'язків тощо. Також в обох цих групах псевдонімів є колективні підписи, створені двома особами протилежної статі. (Щоправда, серед псевдоандронімів таких підписів 5, а серед псевдогінімів – лише 1.)

Висновки. Отже, серед псевдонімів українських авторів XIX–XXI ст., зібраних у книзі «Словник...», зафіксовано чимало псевдоандронімів і псевдогінімів. На основі їх кількісного аналізу вдалося встановити, що абсолютні величини цих псевдонімів співмірні і відрізняються лише на 10% (90 і 99 відповідно). Псевдогінімами користувалися 54 автори-чоловіки, а псевдоандронімами – 59 авторок-жінок відповідно, що теж співмірно. Однак відносні величини цих псевдонімів відрізняються дуже помітно: так, частота вживання псевдоандроніма (6,13%) перевищує частоту використання псевдогініма (0,4%) приблизно у 15 разів, а кількість авторок, які мали псевдоандроніми

(9,6%), перевищує кількість авторів, що уживали псевдогінімі (0,96%) приблизно у 10. Способи творення і псевдоандронімів, і псевдогінімів мають низку особливостей, зокрема: одно-, дво- та трислівні форми із домінуванням двослівної, найчастіше у вигляді прізвища та імені чи ініціала; використання як основи творення псевдоніма топонімів, імен міфологічних героїв, символічних образів тощо; утворення колективних псевдонімів особами різної статі. Такі особливості притаманні обом цим групам псевдонімів, приблизно однаково в них виражені, тобто за формами і способами творення псевдоандроніми і псевдогінімі майже не відрізняються.

Псевдоандроніми і псевдогінімі українських авторів потребують подальшого всебічного дослідження, зокрема з огляду на їх значний інформаційний потенціал, виражену поліфункційність, тісний зв'язок із біографічними чинниками.

Література

Брайлян, Н. (2025). Іронічні псевдоніми українських авторів XIX–XXI ст.: особливості творення та функційного навантаження. *Пресознавство / Press Studies*, 6, 124–147. Львів. DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2025-6-7>.

Брайлян, Н. (2023). *Приховані імена: словник псевдонімів українських авторів XIX–XXI ст.* Львів.

Дей, О. І. (1969). *Словник українських псевдонімів та криптонімів (XVI–XX ст.)*. Київ.

Еппель, В. (1999). *Нові матеріали до словника українських псевдонімів*. Київ.

Павликівська, Н. М. (2010). *Українська псевдонімія XX століття: дис ... д-ра філол. наук*. Київ. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pavlykivska_Nataliia/Ukrainska_psevdonomiia_KhKh_stolittia.pdf

Панфорова, М. (2019). Псевдоандроніми й гендерно-нейтральні псевдоніми серед жіночої псевдонімії в Україні середини XIX – початку XX ст. *Мовний простір слов'янського світу: тези доповідей V Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів і молодих учених (24 травня 2019 р.)*, 31–33. Київ: НаУКМА. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f52dfec6-a609-47b7-9f23-778417ac51c4/content>

Просалова, В. (2024). Біографічні чинники псевдоніміки українських літераторів у таборах ДІ-ПІ. *Синopsis: текст, контекст, медіа*, 30(3), 215–224. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2024.3.9>

Сова, А. (2022). З життя Провідника: Степан Бандера і псевдо «Баба». *Фотографії старого Львова*, 28.10.2022. <https://photo-lviv.in.ua/z-zhyttia-providnyka-stepan-bandera-i-psevido-baba/>

Соприкіна, В. & Маленко, О. (2021). *Псевдонімікон української культурно-мистецької сфери початку XXI століття: лінгвістична інтерпретація*. Харків.

References

- Brailian, N. (2025). Ironichni psevdonimy ukrainskykh avtoriv XIX–XXI st.: osoblyvosti tvorennia ta funktsiinoho navantazhennia [Ironic Pseudonyms of Ukrainian Authors of the XIX–XXI Centuries: peculiarities of creation and functional load]. *Presoznavstvo / Press Studies*, 6, 124–147. Lviv. DOI: <https://doi.org/10.37222/2786-7552-2025-6-7> [in Ukrainian].
- Brailian, N. (2023). *Prykhovani imena: slovnyk psevdonimiv ukrainskykh avtoriv XIX–XXI st.* [Hidden names: a dictionary of pseudonyms of Ukrainian authors of the XIX–XXI centuries]. Lviv [in Ukrainian].
- Dei, O. I. (1969). *Slovnyk ukrainskykh psevdonimiv ta kryptonimiv (XVI–XX st.)* [Dictionary of Ukrainian pseudonyms and cryptonyms (XVI–XX centuries)]. Kyiv [in Ukrainian].
- Eppel, V. (1999). *Novi materialy do slovnyka ukrainskykh psevdonimiv* [New materials for the dictionary of Ukrainian pseudonyms]. Kyiv [in Ukrainian].
- Panforova, M. (2019). Psevdoandronimy y genderno-neitralni psevdonimy sered zhinochoi psevdonimii v Ukraini sereidyny XIX – pochatku XX st. [Pseudo-andronyms and gender-neutral pseudonyms among female pseudonyms in Ukraine in the mid-19th to early 20th centuries]. *Movnyi prostir slovianskoho svitu: tezy dopovidei V vseukrainskoi naukovoii konferentsii studentiv, aspirantiv i molodykh uchenykh* (24 travnia 2019 r.), 31–33. Kyiv: NaUKMA. <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f52dfec6-a609-47b7-9f23-778417ac51c4/content> [in Ukrainian].
- Pavlykivska, N. M. (2010). *Ukrainska psevdonimiiia XX stolittia* [Ukrainian pseudonyms of the XX century]: dys ... d-ra filol. nauk. Kyiv. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pavlykivska_Nataliia/Ukrainska_psevdonimiiia_KhKh_stolittia.pdf [in Ukrainian].
- Prosalova, V. (2024). Biohrafichni chynnyky psevdonimiky ukrainskykh literatoriv u taborakh DI-PI [Biographical factors influencing the use of pseudonyms by Ukrainian writers in the DI-PI camps]. *Synopsys: tekst, kontekst, media*, 30(3), 215–224. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-259x.2024.3.9> [in Ukrainian].
- Soprykina, V. & Malenko, O. (2021). *Psevdonimikon ukrainskoi kulturno-mystetskoi sfery pochatku XXI stolittia: lnhvistychna interpretatsiia* [The Pseudonymicon of the Ukrainian Cultural and Artistic Sphere of the Early Twenty-First Century: Linguistic Interpretation]. Kharkiv [in Ukrainian].
- Sova, A. (2022). *Z zhyttia Providnyka: Stepan Bandera i psevido «Baba»* [From the life of the Leader: Stepan Bandera and the pseudonym «Baba»]. *Fotohrafii staroho Lvova*. 28.10.2022. <https://photo-lviv.in.ua/z-zhyttia-providnyka-stepan-bandera-i-psevido-baba/> [in Ukrainian].

Nadiia Brailian

Research Fellow of the Research Institute for Press Studies
Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv
(Lviv, Ukraine)

**PSEUDO-ANDRONYMS AND PSEUDO-GYNONYMS
OF UKRAINIAN AUTHORS FROM THE 19TH TO THE 21ST
CENTURIES: METHODS OF CREATION, QUANTITATIVE AND
COMPARATIVE ANALYSIS**

The aim of the article is to examine the pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms of Ukrainian authors from the 19th to the 21st centuries, and to analyse the methods of creation and the features of their use. To determine the prevalence of such pen names among Ukrainian authors and the frequency of their use, as well as to conduct a comparative analysis of these data for pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms. **The tasks of the study** are to identify, within the corpus of Ukrainian pseudonyms collected in the book «Hidden Names: A Dictionary of Pseudonyms of Ukrainian Authors of the 19th–21st Centuries», pen names in which authors present themselves as persons of the opposite sex, to analyse the ways in which they are formed, to systematise them accordingly, to establish the features of their use, to calculate the frequency of such pseudonyms and their prevalence, and to compare these data. **Research methods:** systematic, analytical, descriptive, quantitative and comparative, which made it possible to select pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms, systematise them, study the methods of their creation, determine their prevalence and frequency of use, and compare these data. **The novelty** of the article lies in the fact that the pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms of Ukrainian authors are studied for the first time as separate groups, which are characterised by a number of features, in particular, regarding the methods of creation and use. Furthermore, for the first time, the frequency of use and prevalence of pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms were calculated, and a comparative analysis of these data was carried out. **Conclusions.** It was established that among the pseudonyms of Ukrainian authors compiled in the book «Hidden Names: A Dictionary of Pseudonyms of Ukrainian Authors of the 19th–21st Centuries», there is a considerable number of pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms. The methods of their

creation were investigated, and they were classified into three groups accordingly: one-, two- and three-word pseudonyms – with pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms treated separately. It was found that certain features of formation are characteristic of both these groups of pseudonyms, and are expressed in them approximately equally, that is, pseudo-andronyms and pseudo-gynonyms almost do not differ in terms of forms and methods of creation. Quantitative parameters were established: 99 pseudo-andronyms were used by 59 female authors, and 90 pseudogynonyms were used by 54 male authors, respectively. Relative values were calculated and a comparative analysis of these data was carried out, on the basis of which it was found that the frequency of use of a pseudo-andronyms (6.13%) exceeds the frequency of use of a pseudo-gynonyms (0.4%) by approximately 15 times, and the number of female authors who had pseudo-andronyms (9.6%) exceeds the number of authors who used pseudo-gynonyms (0.96%) by approximately 10 times.

Keywords: Ukrainian authors, pseudonyms, pseudo-andronyms, pseudo-gynonyms, methods of creation, prevalence, frequency of use.

Стаття надійшла 31.03.2026

Прийнято 01.05.2026

Опубліковано on-line 26.06.2026